

IGAZSÁGÜGYI MINISZTERIUM

TUZSON BENCE
miniszter

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG

Ügyszám: IV/2589-15/2022.

Érkezett: 2024 JAN 25.

Érkezés módja

☒ POSTÁN	☐ @	EGYÉB:
Példány:	Melléklet:	Kezei iroda:

Iktatószám: XX-AJFO/346/I./2023.

Hivatkozási szám: IV/2589/2022.

alkotmánybíró
részére

Alkotmánybíróság

Budapest
Donáti utca 35-45.
1015

Tárgy: válasz az Alkotmánybíróság IV/2589/2022. számú indítvánnyal kapcsolatos megkeresésére

Tisztelt

Az Alkotmánybíróság a tárgybeli ügyben folyamatban levő alkotmányjogi panasszal összefüggésben meghozott, III/2589-8/2022. számú végzését köszönettel megkaptam.

A tárgybeli ügyben az indítványozó magánszemélyek – az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján – a Fővárosi Törvényszék 111.K.706.727/2021/15. számú ítélete és a Kúria Kfv.I.37.601/2022/3. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérték, figyelemmel arra, hogy azok nézetük szerint ellentétesek az Alaptörvény II. cikkével és VI. cikk (1) bekezdésével.

Alkotmánybíró Asszony a végzésében álláspontomat kérte azzal kapcsolatban, hogy a hatályos jogi szabályozás milyen megoldást kínál az indítványozók által állított alapjogi sérelem orvoslására.

I. A hatályos hazai jogi szabályozási háttér áttekintése

A) A házasság és a bejegyzett élettársi kapcsolat jogintézménye

Hazánk jogrendszere mind a házasság, mind a bejegyzett élettársi kapcsolat intézményét részletesen szabályozza, egyértelműen rendezve a két jogintézmény célját.

Az Alaptörvény) L) cikk (1) bekezdése a házasság intézményét egy férfi és egy nő között létrejött életközösségként definiálja, és ennek megfelelően a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 4:5. § (1) bekezdése is előírja, hogy a házasság csak férfi és nő között jöhet létre.

A bejegyzett élettársi kapcsolat létesítésének lehetőségét kizárólag az azonos nemű párok számára teszi lehetővé a bejegyzett élettársi kapcsolatról, az ezzel összefüggő, valamint az élettársi viszony igazolásának megkönnyítéséhez szükséges egyes törvények módosításáról szóló 2009. évi XXIX. törvény, miután 1. §-a értelmében a bejegyzett élettársi kapcsolat akkor jön létre, ha az anyakönyvvezető előtt együttesen jelenlévő két, tizennyolcadik életévét betöltött, azonos nemű személy személyesen kijelenti, hogy egymással bejegyzett élettársi kapcsolatot kíván létesíteni.

B) Az azonos nemű felek között külföldön kötött házasságok hazai elismerése

Ismeretes, hogy a külföldön kötött házasság magyarországi elismerésére akkor kerülhet sor, ha az a vonatkozó nemzetközi magánjogi szabályok által kijelölt állam jogának megfelel. Egyes kétoldalú jogsegélyszerződéseink tartalmazznak ugyan a házasságkötésre vonatkozó kollíziós szabályokat, döntően a magyar belső jog nemzetközi magánjogi szabályai meghatározók a házasságkötésre alkalmazandó jog szempontjából.

A nemzetközi magánjogról szóló 2017. évi XXVIII. törvény (a továbbiakban: Nmjtv.) 26. § (1) bekezdése alapján a házasság csak akkor érvényes, ha ennek anyagi jogi feltételei a házasságkötés időpontjában mindkét házasuló személyes joga szerint fennállnak. Az Nmjtv. 26. § (3) bekezdése alapján e kapcsolószabály a házasság létezése vagy nemlétezése megállapításának kérdésében is irányadó.

Amennyiben azonos nemű felek külföldön házasságot kötöttek, annak létezését vagy nemlétezését tehát – az Nmjtv. 15. § alapján megállapított – személyes joguk alapján kell megítélni. Ha a felek személyes joga eltérő, akkor ez azt eredményezi, hogy mindkettejük személyes jogát egyaránt figyelembe kell venni.

Ebből következően, ha legalább az egyik fél személyes joga a magyar, akkor a magyar jogot (is) alkalmazni kell a házasságkötés létezésének és érvényességének vizsgálatára. Az Alaptörvény L) cikk (1) bekezdése alapján, figyelemmel a Ptk. 4:5. § (1) bekezdésére és 4:5. § (3) bekezdésére is, **az olyan azonos nemű felek közötti házasságot, amelyben az egyik fél személyes joga a magyar, Magyarországon nem létezőnek kell tekinteni.**

Ha egyik fél személyes joga sem a magyar, de a magyar joghoz hasonlóan legalább az egyikük személyes joga szintén nem teszi lehetővé azonos nemű személyek házasságkötését, akkor e külföldi jogra tekintettel nem ismerhető el a házasság Magyarországon.

Végül, ha az egyik fél személyes joga sem a magyar, de mindkettejük személyes joga elismeri az azonos nemű személyek házasságkötését, az sem jelenti az adott házasság magyarországi elismerését. Az Nmjtv. 12. § (1) és (2) bekezdése alapján a magyar közrendbe ütközik és ezért mellőzni kell az Nmjtv. értelmében irányadó külföldi jog alkalmazását, ha annak eredménye az adott ügyben nyilvánvalóan és súlyosan sértené a magyar jogrendszer alapvető értékeit és alkotmányos elveit, és ha a közrend ilyen sérelme másképp nem hárítható el, a külföldi jog mellőzött rendelkezése helyett a magyar jog rendelkezéseit kell alkalmazni. Az Nmjtv. 12. §-a alapján, az Alaptörvény L) cikkének (1) bekezdésének sérelme miatt mellőzni kell tehát az Nmjtv. alapján egyébként alkalmazandó jognak az azonos nemű felek közötti házasságkötést megengedő rendelkezését, a helyett pedig a magyar jog releváns rendelkezését (jelent esetben ez a Ptk. 4:5. § (1) bekezdése) kell alkalmazni, ami ugyancsak a házasság nemlétezését eredményezi.

C) *Az azonos nemű felek által külföldön kötött házasság bejegyzett élettársi kapcsolatként történő hazai elismerése*

Az azonos nemű felek által külföldön kötött házasság bejegyzett élettársi kapcsolatként történő hazai elismerését lehetővé tevő rendelkezést sem az Nmjtv., sem más magyar jogszabály nem tartalmaz, így ennek megfelelően **hazánkban nincs lehetőség az azonos nemű felek által külföldön kötött házasság bejegyzett élettársi kapcsolatként való elismerésére sem.** A hazai jogszabályi környezet azon alapul, hogy a házasság és a bejegyzett élettársi kapcsolat jogintézménye alapvetően különböző személyi kört érint, a házasság, illetve a bejegyzett élettársi kapcsolat létrejöttének célja és feltételei is különböznek ennek megfelelően. Az Alaptörvényből eredő kötelezettségre tekintettel pedig szükséges e két jogintézmény közötti elhatárolás fenntartása.

Ezzel kapcsolatban hivatkozni kívánok a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Kfv.V.37.135/2023/6. számú, 2023. május 25-én kelt végzésére is, amelyben a Kúria elvi tartalommal mondta ki, hogy „*A házasságkötésről külföldön, az Egyesült Államokban kiállított okirat alapján azonos nemű személyek közötti házasság élettársi kapcsolatként történő hazai anyakönyvezésére nincs jogszabályi lehetőség.*”

II. **A hazai hatályos jogi szabályozás szerinti lehetőségek az azonos nemű párok jogainak biztosítására**

Álláspontom szerint a hatályos jogi szabályozás lehetővé teszi az azonos nemű párok számára kapcsolatuk hivatalossá tételét és ezáltal a házasság jogintézményéhez hasonló joghatások kiváltását. Nincs akadálya ugyanis annak, hogy azonos nemű párok Magyarországon bejegyzett élettársi kapcsolatot létesítsenek, akár a külföldön történt házasságkötést megelőzően vagy azt követően.

Az Nmjtv. 37. § (1) bekezdése alapján a bejegyzett élettársi kapcsolat létrejöttére és érvényességére a 26. § irányadó. Ennek megfelelően a bejegyzett élettársi kapcsolat akkor érvényes, ha annak anyagi jogi feltételei a bejegyzett élettársi kapcsolat létesítésének időpontjában mindkét fél személyes joga szerint fennállnak. Az Nmjtv. 37.§ (2) bekezdése speciális szabályozást tartalmaz azon esetekre, amikor a leendő bejegyzett élettárs személyes joga az azonos neműek bejegyzett élettársi kapcsolatának jogintézményét nem ismeri.

A korábban külföldön azonos nemű féllel kötött házasság a magyar jog szerint nemlétező házasságnak minősül, így a magyar állampolgár leendő bejegyzett élettárs tekintetében nincs akadálya, hogy utóbb a magyar jog szerint érvényes bejegyzett élettársi kapcsolatot létesítsen, amennyiben annak a magyar jog által megkívánt feltételei fennállnak.

Ugyanakkor a korábban külföldön azonos nemű féllel kötött, a házasságkötés helye szerinti jog alapján létező és érvényes házasságra tekintettel külföldi okirattal értelemszerűen nem igazolható, hogy a külföldi fél szabad családi állapotú. Ha azonban a bejegyzett élettársi kapcsolatot létesíteni kívánó külföldi fél igazolni tudja, hogy a személyes joga szerint azzal él – a magyar jog szerint nemlétező – házasságban, akivel a magyar jognak megfelelő bejegyzett élettársi kapcsolatot kíván létesíteni, álláspontom szerint az ilyen külföldi okiratot el kell fogadni a magyarországi bejegyzett élettársi kapcsolat létesítése iránti eljárásban annak igazolásaként, hogy a fél nem él mással házasságban vagy bejegyzett élettársi kapcsolatban, házasságkötésének pedig egyébként személyes joga szerint nincs akadálya.

III. A tárgyi alkotmányjogi panasz indítványban érintett indítványozók helyzete

Álláspontom szerint a fent kifejtetteknek megfelelően a jelen ügyben érintett indítványozók számára is lehetőség van arra, hogy Magyarországon bejegyzett élettársi kapcsolatot létesítsenek, és ezzel alkotmányos jogaik teljes körűen biztosítottak legyenek.

Az iratokból kitűnően a kérelmezők magyar, illetve német állampolgárok, személyes joguk az Nmjtvt. 15. § (2) bekezdése szerint a magyar, illetve a német jog. Az Nmjtvt. 37. § (1) bekezdése alapján, figyelemmel a 26. §-ra, a bejegyzett élettársi kapcsolatot létesítésére a magyar és német jog szerinti feltételek együttes fennállása esetén kerülhet sor. Az anyakönyvi eljárásról szóló 2010. évi I. törvény 14. § (1) bekezdése főszabály szerint kimondja, hogy az anyakönyvi eljárásban a bejegyzendő adatokat, illetve a házasság megkötésének, valamint a bejegyzett élettársi kapcsolat létesítésének törvényi feltételeit – e törvényben vagy kormányrendeletben meghatározott kivétellel – közokirattal kell bizonyítani. Ennek során a bejegyzett élettársi kapcsolat létesítésére irányuló szándék bejelentése során a nem magyar állampolgárnak a külföldi házasságkötést megelőző családi állapotát szükséges közokirattal igazolnia.

A magyar állampolgár fél esetében a fent kifejtettek szerint a korábbi külföldön kötött házassága nem akadályozza a hazai bejegyzett élettársi kapcsolat létesítésének. A német állampolgár fél tekintetében a német családjogi rendelkezések irányadóak. A német jog szerint 2017. október 1-ét követően az azonos nemű párok kizárólag házasságot köthetnek, ezen időpontot követően bejegyzett élettársi kapcsolat létesítésére már nincs lehetőség. Ez azonban nem akadályozza magyarországi bejegyzett élettársi kapcsolat létesítésének, azt ugyanis az Nmjtvt. 37. § (2) bekezdése ebben az esetben is lehetővé teszi meghatározott feltételek esetén. Ehhez a külföldi félnek azt kell igazolnia, hogy személyes joga szerint házasságkötésének nem lenne akadályozása. A II. pontban kifejtettek szerint erre vonatkozó igazolásként álláspontunk szerint elfogadható annak igazolása, hogy a német jog szerint kötött érvényes házassága azzal a személlyel áll fenn, akivel Magyarországon bejegyzett élettársi kapcsolatot akar létesíteni.

Kérem tájékoztatásom szíves elfogadását.

Budapest, 2024. január „24.”

Tisztelettel:

